

Törvényi háttér

A közösségi szolgálatra vonatkozó jogszabályok, következtetések

Kedves Érdeklődő!

Ezen a felületen az iskolai közösségi szolgálat jogszabályi háttérééről tud ismereteket szerezni.

Tartalom:

- [1. 1. Nemzeti köznevelési törvény](#)
- [1. 2. Nemzeti alaptanterv](#)
- [1. 3. Nemzeti Önkéntes Stratégia 2011-2020](#)
- [1. 4. Civil törvény](#)
- [1. 5. Közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény](#)
- [1. 6. A Köznevelési törvény végrehajtási rendelet](#)

1. 1. Nemzeti köznevelési törvény

(Részlet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényből)

Részletek a törvényből:

A „közösségi szolgálat: szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása.” (Értelmező rendelkezés 4.§ (15.) bekezdés)

„A közösségi szolgálat szociális, környezetvédelmi, a tanuló társadalmi környezetének javát szolgáló, anyagi érdektől független tevékenység, amely egyénileg vagy csoportosan, projekt módszerrel végezhető. Igazolása a projekt megvalósulásának leírását tartalmazó, az egyén szerepét tükröző dokumentumban történik. A felnőttoktatásban és sajátos nevelési igényű tanulók esetében e kötelezettség nem áll fenn. (Részletes indoklás 6.§-hoz)

„Az érettségi bizonyítvány kiadásának feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása. A felnőttoktatás keretében szervezett érettségi vizsga esetében közösségi szolgálat végzésének igazolása nélkül is meg lehet kezdeni az érettségi vizsgát. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében a szakértői bizottság ez irányú javaslata alapján a közösségi szolgálat mellőzhető.” (6§ 4. bekezdés)

„Az érettségi bizonyítvány kiadásához a közösségi szolgálat végzésének igazolását először a 2016. január 1-je után megkezdett érettségi vizsga esetében kell megkövetelni.” (54. Átmeneti és vegyes rendelkezések 97. § 2. bekezdés)

1. 2. Nemzeti alaptanterv

(Részlet a 110/2012. (VI. 4.) kormányrendelet mellékletéből)

Részletek a dokumentumból

Fejlesztési terület - nevelési célok között szerepel, mint keresztntantervi elem:

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létehez.

Életvitel és gyakorlat (9-12. évfolyam) közműveltségi tartalmi között szerepel:
Pályaorientáció, közösségi szerepek

„A civil szervezetek céljai, lehetőségei, jelentőségük, néhány ismertebb nemzeti és nemzetközi civil szervezet tevékenysége. A tágabb közösségért (iskola, helyi közösség, település), végzett önkéntes munka lehetőségei és jelentősége, közösségi szolgálat. Katasztrófavédelmi, polgári védelmi és honvédelmi alapismeretek.”

Következtetés:

A legfőbb tartalmi szabályozó dokumentum is tartalmazza az önkéntesség, közösségi szolgálat fogalmakat. Az életvitel tantárgy lehetőséget teremt iskolai szinten az önkéntesség és közösségi szolgálat fogalmának megismertetésére 9-12. évfolyamos diákok számára.

1. 3. Nemzeti Önkéntes Stratégia 2011-2020

(Részlet a 1068/2012. (III.20.) kormányhatározat mellékletéből [I. Helyzetelemzés 1. Az önkéntesség meghatározása])

Részletek a kormányhatározatból

„Az önkéntesség olyan tevékenység, amelyet a személy szabad akaratából, egyéni választása és motivációja alapján, a pénzügyi haszonszerzés szándéka nélkül végez más személy, személyek vagy a közösség javát szolgálva. Sajátos értékeket hordoz magában, amely megkülönbözteti a fizetett munkától. Önmagában jó és értékes, egy mód, mellyel képessé tehetjük a társadalom tagjait, hogy aktív szerepet vállaljanak mind tágabb földrajzi, mind szűkebb érdekközösségekben, mely egyidejűleg hasznos a támogatásra szorulóknak és az önkéntes munkát végzőknek is. Az önkéntesség az egyik eszköze az esélyegyenlőség

fejlesztésének, hozzájárul a szegénység, a kirekesztődés csökkentéséhez és a foglalkoztatottság növeléséhez, segíthet a munkanélküliek munkaerőpiacra történő visszatéréséhez, de nem helyettesítheti a fizetett munkaerőt.

Klasszikus értelemben véve az önkéntesség a közösségi gondoskodás, a társadalmi szolidaritás – s ezen belül a karitatív tevékenység – az emberiség fejlődésének alapértékei közé tartozik. Az önkéntességben juthat kifejezésre az állampolgári elkötelezettség és felelősségvállalás ösztársadalmi „rehabilitációja” mindazokért, akik a segítségnyújtás érintettjei. Ebből következik, hogy az önkéntes tevékenységvégzés olyan humán erőforrás, amely egyrészt hozzájárul társadalmunk erkölcsi, szociális, kulturális fejlődéséhez, másrészt a gazdaság – nemzeti jövedelemben mérhető – erősödéséhez.”

Következtetés:

A közösségi szolgálat és az önkéntesség fogalma elkülönül egymástól a két fogalom azonos elemei ellenére. Mivel nem részhalmaza a közösségi szolgálat az önkéntességnek nem tartozik a Köt. hatálya alá, céljait érdemes összehangolni a hazai önkéntességre vonatkozó nemzeti stratégia célrendszerével.

1. 4. Civil törvény

(Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény 159. §-a, amely a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény módosításáról rendelkezik)

Részletek a törvényből

159. § A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény

a)2. § (1) bekezdés c) pontjában és 11. § (4) bekezdés a) pontjában a „társadalmi szervezet” szövegrész helyébe az „egyesület” szöveg

b)3. § (1) bekezdés d) pontjában a „közhasznú, kiemelkedően közhasznú szervezet” szövegrész helyébe a „civil szervezet, közhasznú szervezet” szöveg

c)11. § (3) bekezdés b) pontjában a „közhasznú, kiemelkedően közhasznú szervezet esetében” szövegrész helyébe a „civil szervezet, közhasznú szervezet esetében” szöveg lép.

Következtetés:

A módosított paragrafus eltörli azt a korlátozást, mely értelmében ez idáig csak és kizárólag a közhasznú és kiemelkedően közhasznú szervezetek fogadhattak önkéntest a Köt. alapján, a civil szervezetek közül. A módosított paragrafus értelmében ezentúl a nem közhasznú szervezetek is önkéntest fogadó szervezetekké válhatnak és érvényesíthetik a törvényben nevesített kedvezményeket. A nevezett módosulás civil szervezetek ezreinek munkájára lehet hatással, ráadásul jellemzően olyanokéra, melyek sok esetben alacsony költségvetésből gazdálkodnak, és nem rendelkeznek jelentős működési költséggel vagy fizetett alkalmazottakkal, azaz a munkájuk nagy részét önkéntesek bevonásával valósítják meg. A módosított paragrafus a civil szervezetek által régóta jelzett anomáliát oldja fel és nyújt

lehetőséget a nem közhasznú szervezetek számára is a Köt. alá való bejelentkezésre. Ezentúl a nem közhasznú civil szervezetek is adómentesen tudják elszámolni az önkéntesek munkája kapcsán felmerült költségeket és járulékokat. A közösségi szolgálat megszervezése is ebbe a körbe tartozhat.

1. 5. Közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény

(Megfontolandó részletek a 2005. évi LXXXVIII. törvényből)

Részletek a törvény 3. §-ából

3. § (1) Fogadó szervezet lehet

a) a helyi önkormányzat, a helyi önkormányzatok társulása és a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulása az általa biztosított közszolgáltatások és katasztrófavédelmi feladatai körében;

b) a nemzetiségi önkormányzat a jogszabályban meghatározott közfeladatai körében;

c) a költségvetési szerv az alaptevékenysége körében;

d) a magyarországi székhelyű civil szervezet, közhasznú szervezet a közhasznú és a működésével összefüggő tevékenysége körében;

e) a magyarországi székhelyű egyházi jogi személy a hitéleti, a közcélú és a működésével összefüggő tevékenysége körében;

f) a jogszabályban meghatározott közszolgáltatásai, vagy e közszolgáltatásokhoz kapcsolódóan a közszolgáltatásait igénybe vevőknek nyújtott többletszolgáltatások körében a magyarországi székhelyű, illetve magyar hatóság által kiadott működési engedéllyel rendelkező, jogképes

fa) szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató, illetve intézmény,

fb) egészségügyi szolgáltató,

fc) közoktatási intézmény,

fd) felsőoktatási intézmény,

fe) muzeális intézmény,

ff) nyilvános könyvtár,

fg) közlevéltár,

fh) nyilvános magánlevéltár,

fi) közművelődési intézmény [az fa)-fi) alpontokban foglaltak a továbbiakban együtt: fogadó intézmény];

g) a nem jogképes fogadó intézmény fenntartója a fogadó intézmény jogszabályban meghatározott közszolgáltatásai, vagy e közszolgáltatásokhoz kapcsolódóan a fogadó intézmény közszolgáltatásait igénybe vevőknek nyújtott többlétszolgáltatások körében.

Következtetés:

A fogadó intézmény kiválasztásában szempont lehet, hogy rendelkezik-e már önkéntesek fogadásában tapasztalattal. Nagy előny a közösségi szolgálat kapcsán, ha ilyen tapasztalat van, ez pótolható képesséssel. A szemlélet megléte nélkül viszont a cél megghiúsulhat. A szülő számára is megnyugtató lehet, hogy törvényi háttérrel rendelkező, bejelentett regisztrált szervezetnél végzi feladatát gyermeke. Az egyéni szociális tevékenységek esetén, mint amilyen valakinek az otthonában történő segítségnyújtás (idős, fogyatékkal élő kísérése, számáras történő bevásárlás) esetén a pedagógus felelőssége, hogy akihez a diákok kimennek ne jelenthessenek veszélyt rájuk, a pedagógiai célok csorbát ne szenvedjenek.

Részletek a törvényből (5. §)

5. § (1) A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, illetve a korlátozottan cselekvőképes nagykorú személy olyan közérdekű önkéntes tevékenységet folytathat, amely megfelel életkorának, testi, értelmi és erkölcsi fejlettségének, illetve képességeinek, valamint amely nem veszélyezteti egészségét, fejlődését és tankötelezettségének teljesítését.

(2) A tizenhatodik életévét be nem töltött önkéntes és a korlátozottan cselekvőképes nagykorú önkéntes közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön nem végezhet.

(3) A tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes közérdekű önkéntes tevékenységet 20 óra és 6 óra között nem végezhet.

(4) A tizenhatodik életévét be nem töltött önkéntes által a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg

a) tanítási szünet ideje alatt a napi három órát és a heti tizenkét órát,

b) tanítási időben a heti hat órát és

ba) tanítási napon a napi két órát.

bb) tanítási napon kívül a napi három órát.

(5) A tizenhatodik életévét betöltött, de tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes által a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg a napi négy és fél órát és a heti tizennyolc órát.

(6) A tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes részére a közérdekű önkéntes tevékenység befejezése és másnapi megkezdése között legalább tizennégy óra pihenőidőt kell biztosítani.

Következtetés:

Az időbeli korlátozása a tevékenységeknek védelmet nyújthat a diákok számára. Fontos, hogy ne ingyen munkaerőként kelljen a tevékenységeket végezni, illetve hogy életkorúknak, egyéni sajátosságaiknak megfelelő tevékenységekbe legyenek bevonva a diákok.

Szakközépiskolások esetén a szakma is jelenthet orientációt a tevékenységek kiválasztásánál.

A szabályozás annak is gátat tud szabni, hogy az intézmény tömbösítés esetén túlzott koncentrációval tudja le a feladatot, ezzel veszélyeztetve a pedagógiai célokat.

Részletek a törvényből (8. §)

8. § (1) A fogadó szervezet köteles biztosítani

a) az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit,

b) a szükséges pihenőidőt,

c) a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges tájékoztatást és irányítást, az ismeretek megszerzését,

d) tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes, illetve a korlátozottan cselekvőképes nagykorú önkéntes esetén a közérdekű önkéntes tevékenység folyamatos, szakszerű felügyeletét.

(2) Ha az önkéntes szerződés másként nem rendelkezik, a fogadó szervezet gondoskodik

a közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében szükséges utazásról, szállásról és étkezésről.(...)

Következtetés:

A fogadó intézménnyel szükséges egyeztetni a tevékenység feltételeinek biztosítását. Mérlegelés tárgyát képezi, hogy van-e szükség külön szerződés kötésére a fogadó intézményekkel. Ez tisztázhatja az olyan részleteket, mint az utazás, étkezés költségei. Adott esetben ez nem kérdés, de jelenthet problémát a tanórán kívüli tevékenység megszervezésében, kórházi szolgálat esetén például célszerű, mert ez biztosíthatja, hogy minden szükséges szakmai feltétel: felszerelés, felkészítés, támogatás jelen van a programban.

Részletek a törvényből (9. és 10. §)

9. § (1) Az önkéntes köteles

a) a közérdekű önkéntes tevékenységet a vonatkozó jogszabályok, szakmai és etikai előírások, valamint a fogadó szervezet utasításai szerint személyesen végezni,

b) a közérdekű önkéntes tevékenység során tudomására jutott személyes adatot, üzleti és egyéb titkot megőrizni.

(2) Az önkéntes köteles megtagadni az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása más személy életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné.

(3) Az önkéntes nem köteles a fogadó szervezet utasításait teljesíteni, ha annak végrehajtása

a) az önkéntes életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné,

b) jogszabályba vagy az önkéntes szerződésbe ütközik.

(4) Ha az utasítás végrehajtása kárt idézhet elő, az önkéntes köteles erre az utasítást adó figyelmét felhívni. Az önkéntes nem felel az általa okozott kárért, amennyiben figyelemfelhívási kötelezettségének eleget tett.

10. § (1) Az önkéntes által az önkéntes jogviszonnyal összefüggésben harmadik személynek okozott kárért a fogadó szervezet felel. Amennyiben a kárt az önkéntes felróható magatartása okozta, - az önkéntes szerződés eltérő rendelkezése hiányában - a fogadó szervezet az önkéntestől követelheti kárának megtérítését.

(2) Amennyiben az önkéntes bizonyítja, hogy

a) a testi sérüléséből, illetve egészségkárosodásából eredő kára,

b) a tulajdonában vagy használatában álló, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges dologban a közérdekű önkéntes tevékenység végzésének helyén keletkező kára az önkéntes jogviszonnyal összefüggésben következett be, a fogadó szervezet akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső elháríthatatlan ok vagy kizárólag az önkéntes elháríthatatlan magatartása okozta. A fogadó szervezetnek nem kell megtérítenie a kárnak azt a részét, amely az önkéntes felróható magatartásából származott.

Következtetés:

A rendkívüli esetekre való felkészülés a program kialakításakor fontos kell, hogy legyen. A programban résztvevő diákok felkészítésében szerepet kell, hogy kapjon.

1. 6. A Köznevelési törvény végrehajtási rendelet

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet

Hatályos: 2014.11.04 –

45. A közösségi szolgálattal kapcsolatos rendelkezések

133. § (1)¹⁴¹ A középiskola feladata és az intézmény vezetőjének felelőssége a tanuló választása alapján az iskolai közösségi szolgálat megszervezése állami, önkormányzati, civil, illetve nonprofit szervezetnél, középiskola magánszeméllyel kötött megállapodása alapján magánszemélynél vagy saját intézményben. Ennek keretében meg kell szervezni a tanuló közösségi szolgálatának teljesítésével, dokumentálásával összefüggő feladatok ellátását. A tanuló osztályfőnöke vagy az ezzel a feladattal megbízott pedagógus a tanuló előmenetelét rögzítő dokumentumokban az iratkezelési szabályok megtartásával nyilvántartja és folyamatosan vezeti a közösségi szolgálattal összefüggő egyéni vagy csoportos tevékenységet.

(2)¹⁴² A közösségi szolgálat keretei között

a) az egészségügyi,

- b)* a szociális és jótékonyági,
 - c)* az oktatási,
 - d)* a kulturális és közösségi,
 - e)* a környezet- és természetvédelemi,
 - f)* a katasztrófavédelmi,
 - g)* az óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős,
 - h)* az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen folytatható tevékenység.
- (2a)¹⁴³ A közösségi szolgálat az intézményben meghatározott munkaköri feladatok ellátására nem irányulhat.
- (2b)¹⁴⁴ A tanuló a közösségi szolgálatot a lakóhelyén lévő, 133. § (2) bekezdés szerinti intézményben is teljesítheti.
- (3)¹⁴⁵ A tanulót fogadó intézménynek a (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjában meghatározott tevékenységi területen minden esetben, a (2) bekezdés *b)* pontjában meghatározott esetekben szükség szerint mentort kell biztosítania.
- (4)¹⁴⁶ A középiskola a 9–12. évfolyamos tanulói számára szervezi meg a legalább ötven órás közösségi szolgálatot, vagy annak teljesítésére időkeretet biztosít.
- (5)¹⁴⁷ A közösségi szolgálatot az adott tanuló esetében koordináló pedagógus az ötven órán belül – szükség szerint a mentorral közösen – legfeljebb öt órás felkészítő, majd legfeljebb öt órás záró foglalkozást tart.
- (6) A közösségi szolgálat teljesítése körében egy órán hatvan perc közösségi szolgálati idő értendő azzal, hogy a helyszínre utazás és a helyszínről hazautazás ideje nem számítható be a teljesítésbe.
- (7) A közösségi szolgálat helyszínén a szolgálattal érintett személy segítése alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb háromórás időkeretben végezhető.
- (8) A közösségi szolgálat során a tanuló naplót köteles vezetni, amelyben rögzíti, hogy mikor, hol, milyen időkeretben és milyen tevékenységet folytatott.
- (9) A közösségi szolgálat dokumentálásának kötelező elemeként
- a)* a tanulónak közösségi szolgálati jelentkezési lapot kell kitöltenie, amely tartalmazza a közösségi szolgálatra való jelentkezés tényét, a megvalósítás tervezett helyét és idejét, valamint a szülő egyetértő nyilatkozatát,
 - b)* az osztálynaplóban és a törzslapon a kijelölt pedagógusnak dokumentálnia kell a közösségi szolgálat teljesítését,
 - c)*¹⁴⁸ az iskola a közösségi szolgálat teljesítéséről a tanulói jogviszony tanév közbeni megszűnésekor igazolást állít ki két példányban, amelyből egy példány a tanulónál, egy pedig az intézménynél marad,
 - d)* az iskola a közösségi szolgálattal kapcsolatos dokumentumok kezelését az iratkezelési szabályzatában rögzíti,
 - e)* az iskolán kívüli külső szervezet és közreműködő mentor bevonásakor az iskola és a felek együttműködéséről megállapodást kell kötni, amelynek tartalmaznia kell a megállapodást aláíró felek adatait és vállalt kötelezettségein túl a foglalkoztatás időtartamát, a mentor nevét és feladatkörét.